

Ekim Ayaklanması Aslında Nasıl Gerçekleşti?*

Lev Davidoviç Trotskiy

Ekim'deki altüst oluşun şeması, bilindiği gibi, yönetici grubun politik gereksinimlerine bağlı olarak resmi anlatımda sayısız defa değişikliğe uğradı. Şu anda ileri sürülen son versiyon kısaca aşağıdaki gibi formüle edilebilir: Lenin ayaklanmanın mümkün olan her yolla hızlandırılmasını istiyordu. Zinovyev ve Kamenev ayaklanmaya karşı çıkıyorlardı. Trotskiy ayaklanma sorununun 25 Ekim'deki (7 Kasım) Sovyetler Kongresi'ne ertelenmesini istiyordu. Lenin, iktidarın somut olarak ele geçirilmesi sorununu Sovyetler Kongresi'ne

---

* Burada yayınlanan metin, Trotskiy'in *Rus Devrim Tarihi* kitabının orijinal basımında yer almamaktadır. İlk kez Monad Press tarafından yapılan İngilizce baskısına girmiştir. Trotskiy'in, *Rus Devrim Tarihi*'ni yazdıktan sonra eline geçen bir belge üzerine yorumlarını kapsamaktadır. Trotskiy bu belgeden, 1933'ün Aralık ayında, şu anda Harvard Üniversitesi'nin Trotskiy arşivlerinde bulunan "Rus Devrim Tarihi Üzerine Not"unda söz etmiştir. Daha sonra, 1936 yılında, bu malzemeyi yukarıdaki metinde yeniden işlemiş ve *Rus Devrim Tarihi*'nin gelecek baskılarına eklenmesini rica etmiştir. Bu çeviri *Stalin Tahriyat Okulu*'ndan (New York: Pathfinder Press, 1972) yapılmıştır. Türkçe'ye Nesrin Tura ve Ali Rıza Tura tarafından çevrilmiştir.

bağımlı hale getiren Trotskiy'in "anayasal yanılısamlar"ına karşı amansız bir mücadele verdi. Stalin'in önderliğindeki Merkez Komitesi Lenin'in konumunu destekledi ve ancak böylelikle Ekim zaferi güvence altına alındı.

Kaleme almış olduğum *Rus Devrim Tarihi*'nde olayların gerçek seyrinin sergilenmesinin, bu tarihsel tahrifatın sergilenmesinde yerinden oynamayan tek bir taş bile bırakmadığına inanma cüretini gösteriyorum. Şunu belirtmek zorundayım ki, tarih üzerine çalıştığım sırada, ancak sonradan bulmayı başılabildiğim belge elimde olsaydı, pek çok kanıttan tasarruf edebilirdim.

1920 yılının 23 Nisan günü, Moskova örgütü, kuşkusuz bu tür işlerden pek hoşlanmayan onur konuğunun yokluğunda, Lenin'in ellinci doğum gününü kutladı. Kutlama sırasındaki konuşmacılardan biri de, birazdan göstereceğimiz gibi susmak için müthiş bir fırsatı kaçıran Stalin'di. Moskova komitesi kutlama konuşmalarını gri kâğıt üzerine küçük bir kitapçık halinde yayınladı (yıl 1920!) ve o zamandan beri bu kitapçık seyrek bulunan bir bibliyografi malzemesi haline geldi. Bu incecik kitap herkes tarafından unutuldu ve ondan haberdar olanlar da sözünü etme cesaretini bulamıyorlar. Tarihsel olguları zamansızca hatırlatan bir şeyi insan bugünlerde kellesiyle ödeyebiliyor.

Çok kısa ve tutarsız konuşmasında Stalin üstüne "[Lenin'in] henüz hiç kimse tarafından sözü edilmeyen bir özelliğini; yani alçakgönüllülüğünü, hatalarını kabul edebilme özelliğini" gösterme görevini vermişti. Konuşmacı iki örnek veriyordu: İlki, Duma'nın 1905'te boykot edilmesiyle ilgiliydi; ikincisi, Ekim ayaklanmasının yöntemi ve tarihine ilişkindi. Stalin'in, Lenin'in bu ikinci "hata"sıyla ilgili öyküsünden bir alıntı yapalım:

1917 Temmuz'unda, Kerenski döneminde Demokratik Konferans'ın toplandığı ve Menşeviklerle Sosyal Devrimcilerin yeni kurumu – Kurucu Meclis'e varmak üzere ray değiştirmeyi sağlayacak olan ön parlamentoyu- inşa ettikleri sırada, işte tam o anda, *Bizler; Merkez Komitesi'nde, kendi aramızda, Sovyetleri güçlendirme yolunda ilerlemeye; Sovyetler Kongresi'ni toplamaya; ayaklanmayı başlatmaya ve Sovyetler Kongresi'ni devlet iktidarının organı olarak ilan etmeye karar vermiştik.* O sırada saklanmakta olan İlyiç aynı kanıda değildi ve bu pisliğin [Demokratik Konferans] dağıtılıp tutuklanması gerektiğini yazdı. Biz, Konferans'ın yarısının ya da en azından üçte birinin cephe delegelerinden oluştuğunu ve onları dağıtıp tutuklamakla ancak her şeyi berbat edeceğimizi ve cephe ile ilişkileri bozacağımızı bildiğimiz için, sorunun bu kadar basit olmadığını anlayabiliyorduk. Yolumuz üzerindeki tüm çukurları, kuyuları ve uçurumları biz daha kolay görebiliyorduk. Ama İlyiç büyüktür [?]; o, yolu üzerindeki çukurlardan, kuyulardan ya da uçurumlardan korkmaz [?]; tehditlerden ürkmeyen ve şöyle der:

“Başla ve dosdoğru ilerle.” Ama o sırada bizim hizbimiz öyle hareket etmenin yararımıza olmadığını; koçu boynuzlarından yakalayabilmek için bu engellerin çevresinden dolaşmanın zorunlu olduğunu gördü. Ve İlyiç’in tüm taleplerine karşın, gücümüzü pekiştirme yolunda ilerledik ve 25 Ekim günü ayaklanma tablosuna ulaştık [?]. İlyiç gülümseyerek ve bize kurnazca bakarak : ‘Evet, haklıymışsınız.’ dedi. Bu bizi bir daha şaşırttı. Zaman zaman Lenin yoldaş, son derece önemli konulardaki hatalarını [?] kabul etti... (V. I. Ulyanov *Lenin’in Ellinci Doğumgünü*, 1920, syf. 27)

Stalin’in konuşması “yapıtlar”ının hiçbir derlemesine girmedir. Oysa bu konuşma son derece öğreticidir. Öncelikle, Lenin önderliğindeki Merkez Komitesi’nin, Trotskiy’in ayaklanmanın tarihi ve yöntemi konusundaki “anayasal yanılısamalar”ını paramparça ettiği yolundaki sonradan çıkma efsaneyi yıkmaktadır. Stalin’in söylediklerinin – yani 1920’lerin Stalin’inin- tersine, Merkez Komitesi’nin bu konuda Lenin’e **karşı** Trotskiy’i desteklediği ortaya çıkmaktadır.

1924 yılında yayınlanan Lenin’le ilgili anılarımda, 25 Ekim gecesi Smolnii’ye geldiğinde Lenin’in bana nasıl : “Peki, peki. Böyle de yapılabilir mi. Yeter ki iktidarı alın.” dediğini anlattım. “Tarihçi” Varoslavskiy, 1930’da bu öykünün gerçekliğini öfkeyle yadsıdı. Çünkü, gördüğümüz gibi, iktidarın devrilmesi Lenin’le uyum halindeki ve Trotskiy’in karşısındaki Merkez Komitesi tarafından gerçekleştirilmişti; o halde nasıl olur da Lenin “böyle de yapılabilir mi” diyebilirdi? Ama Stalin’den öğrendiğimize göre, “İlyiç’in tüm taleplerine karşın” Merkez Komitesi Sovyetler Kongresi’nin yönlendirdiği çizgisini izledi ve “25 Ekim günü ayaklanma tablosuna ulaştı.”; bu arada, Lenin Smolnii’ye geldiğinde: “Evet, haklıymışsınız.” dedi. İstmeden yapılmış da olsa, benim öykümün bundan daha ikna edici bir doğrulaması ve sonradan çıkarılan kurguların bundan daha ezici bir reddi düşünülebilir mi?

Bununla birlikte, Merkez Komitesi’nin gerçek planı 1920’de bile, Stalin tarafından bulanık bir biçimde tanımlanmaktadır: “Sovyetleri güçlendirme yolunda ilerlemek; Sovyetler Kongresi’ni toplamak; ayaklanmayı **başlatmak** ve Sovyetler Kongresi’ni devlet iktidarının organı olarak ilan etmek”. Bütün bunlar Lenin’in hiç de haksız olmayan bir biçimde “anayasal yanılısamalar”ından dolayı suçladığı mekanik şemanın ta kendisini oluşturmaktadırlar. Ayaklanma çağrısını ancak **sonrasında** yapmak üzere önce Sovyetler Kongresi’ni toplantıya çağırmak, hasımlarımız için, Sovyetler Kongresi’ne ayaklanma **öncesinde** bir darbe indirme fırsatı anlamına gelecekti. Bu durumda şu soru kaçınılmaz hale gelmektedir: Lenin’in korkuları Stalin’le buluşmalarından birinin sonucu muydu? Aslında, tarafımdan yönetilen ve eyleme geçirilen plan şöyleydi: Kitleleri, ülkedeki en üst organ olarak Sovyetler Kongresi sloganıyla

seferber etme süreci içinde **ve bu meşru kampanya örtüsü altında**, ayaklanmaya hazırlanmak ve Sovyetler Kongresi'ne yakın bir zamanda, ama kesinlikle zorunlu olarak Kongre'nin başlangıcından **sonra** olmamak üzere, uygun bir anda darbeyi indirmek.

Kaleme aldığım *Tarih*'in, Ekim ayaklanmasının öngününde parti içindeki anlaşmazlıkları ele alan bölümlerini dikkatle okuyan biri, Stalin'in, konuşmasında, Merkez Komitesi ile Lenin arasındaki görüş ayrılıklarını benim yaptığımdan çok daha keskin bir biçimde betimlediğini kolaylıkla görebilir. Bunun nedeni, o dönemdeki farklılıkların ve tartışmaların mektuplarda ve başka belgelerde ancak kısmen ve üstelik dolaylı bir biçimde yansıtılmış olmalarıdır. Kendi sunuşumda, başka kaynaklar tarafından kesinleştiremediğim tüm kişisel anıları titizlikle ayıkladım. Lenin'le aramda çıkan ve sonradan olayların seyrinin benim konumumu doğruladığı taktik anlaşmazlıklar söz konusu olduğunda iki kat sakınlı davrandım. Stalin'in 1920'deki kutlama toplantısındaki konuşmasının orada bulunanların hiçbiri tarafından yalanlanmadığını ve yalanlanamayacağını gösterebilirim. Eğer sözkonusu konuşma, konuşmacının genel zihinsel donanımıyla uyumlu bir biçimde, sorunu basitleştirme eğilimi taşıyorsa, o halde, son dönemde Stalin'in de katılımıyla uydurulan versiyonu ancak daha da ezici bir biçimde çürütebilir.

3 Mart 1937